

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

สังคมของผู้ต้องขังเป็นสังคมที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากสังคมภายนอกอยู่หลายประการ ที่สำคัญก็คือสังคมของผู้ต้องขังเป็นสังคมของการถูกจำกัดสิทธิและเต็มไปด้วยกฎเกณฑ์ นอกจากนี้ยังเป็นสังคมที่ถูกตัดความสัมพันธ์กับสังคมภายนอก จึงทำให้สังคมของผู้ต้องขังเป็นสังคมพิเศษและโดดเดี่ยว ดังนั้นการพิจารณาถึงผลกระทบของการถูกจองจำที่มีต่อผู้ต้องขังจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะลักษณะพิเศษของสังคมผู้ต้องขังดังกล่าว จะมีผลกระทบทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของผู้ต้องขัง ซึ่งนักทฤษฎีอาชญาวิทยาและนักสังคมวิทยาหลายคนเชื่อว่า ผลกระทบดังกล่าวจะนำไปสู่การปรับตัวของผู้ต้องขังในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และแบบพฤติกรรมของผู้ต้องขังในเวลาต่อมาด้วย

จากการศึกษาในเรื่องหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องขัง อาจกล่าวได้ว่าบุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิในเสรีภาพและความมั่นคงแห่งตน รวมทั้งสิทธิที่ไม่ถูกจับกุมหรือคุมขังโดยพลการ เมื่อรัฐทำให้บุคคลเสียอิสรภาพก็ถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐในการดูแลให้บุคคลเหล่านั้นมีสภาพความเป็นอยู่ที่ปลอดภัยและดูแลสวัสดิภาพของคนเหล่านั้นด้วย ผู้ถูกคุมขังจะต้องไม่ถูกทำให้มีความยากลำบากอื่นใดมากไปกว่าถูกจำกัด อิสรภาพ สิทธิเหล่านี้ได้รับการประกันไว้ในข้อ 7 และ ข้อ 10 (1) ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ซึ่งต้องให้ความเคารพ ห้ามทรมานและปฏิบัติที่เลวร้ายและปกป้องสิทธิต่าง ๆ ของผู้ที่สูญเสียอิสรภาพ นอกจากนี้ยังมีการสะท้อนให้เห็นถึงมาตรการเหล่านี้ในสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ ด้วย เช่น ในข้อ 3 อนุสัญญาสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป ข้อ 5 อนุสัญญาอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เป็นต้น ปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากการใช้อำนาจปกครองของเจ้าพนักงานเรือนจำที่เป็นการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพในเรื่องความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องขังอันถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ปัญหาการคุ้มครองรับรองสิทธิในความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องขังนั้น ผู้เขียนเห็นว่ามีส่วนหนึ่งมาจากความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้บังคับ ซึ่งได้แก่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และกฎหมายลำดับรองอันเป็นกฎหมาย

เฉพาะในการบังคับโทษจำคุก เช่น พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 กฎกระทรวงมหาดไทยที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 ตลอดจนกฎ ระเบียบต่าง ๆ ของกรมราชทัณฑ์ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการที่เป็นการจำกัดสิทธิและการลงโทษผู้ต้องขังที่กระทำความผิดวินัย มิได้มุ่งเน้นให้ความสำคัญแก่การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองป้องกันการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขังโดยไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติในทำนองเช่นว่านี้อยู่เลย ซึ่งทำให้พบปัญหาตามที่คุณเขียนได้ทำการศึกษา มา ดังนี้

5.1.1 การคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลส่วนตัว (Information Privacy)

ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักสำหรับการนำมาบังคับใช้แก่กระบวนการบังคับโทษทางอาญาโดยตรงของประเทศไทยนั้น ไม่ปรากฏว่าได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลเอาไว้แต่อย่างใด ทั้งในส่วนที่ควรให้ความคุ้มครองข้อมูลอันเกี่ยวกับประวัติส่วนตัว ประวัติอาชญากรรม และเรื่องที่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งไม่ควรเปิดเผยต่อสาธารณชนนอกจากจะใช้เพื่อประโยชน์ในการบังคับโทษแก่บุคคลผู้นั้น และทั้งในส่วนของการให้ข้อมูลแก่ผู้ต้องขังใหม่ในเรื่องการรับรู้ถึงสิทธิอันพึงมีพึงได้ตามกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองในการเข้าสู่กระบวนการบังคับโทษทั้งหมดแก่เขาด้วย

5.1.2 การคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวในชีวิตร่างกาย (Bodily Privacy)

ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 มีบทบัญญัติห้ามมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขัง เว้นแต่ กรณีที่เป็นบุคคลที่น่าจะทำอันตรายต่อชีวิตร่างกายของตนเองหรือผู้อื่น หรือเป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตไม่สมประกอบอันอาจเป็นอันตรายต่อผู้อื่น หรือผู้ที่น่าจะพยายามหลบหนี การควบคุม หรือกรณีเมื่อมีการควบคุมตัวผู้ต้องขังออกไปนอกเรือนจำ หากเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ควบคุมเห็นสมควร ก็ให้ใช้เครื่องพันธนาการ และยังมีบทบัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานเรือนจำอาจใช้อาวุธแก่ผู้ต้องขังในระหว่างถูกคุมขังอยู่ภายในเรือนจำได้ในบางกรณีตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ และกรณีดังกล่าวนี้กฎหมายยังให้ความคุ้มครองแก่การกระทำของเจ้าพนักงานเรือนจำผู้ใช้อำนาจที่ได้ให้ไว้ตามกฎหมายนี้โดยสุจริตและตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ ไม่ต้องรับผิดชอบทางแพ่งหรืออาญาในผลแห่งการกระทำของตน

นอกจากนี้ผู้ต้องขังไม่มีเสรีภาพในการทำงานในเรือนจำ โดยจะต้องทำงานตามคำสั่งของเจ้าพนักงานเรือนจำ ซึ่งกฎหมายได้กำหนดอำนาจและหน้าที่ไว้ อีกทั้งยังบัญญัติไว้ชัดเจนว่าผู้ต้องขังไม่มีสิทธิจะได้ค่าจ้าง แต่ทั้งนี้อาจมีการแบ่งรายได้ อันเกิดจากการงานของผู้ต้องขังให้เป็นรางวัลแก่ผู้ต้องขังก็ได้ ซึ่งเห็นว่าเป็นการละเมิดสิทธิส่วนตัวในชีวิต ร่างกายของผู้ต้องขังโดยตรงเช่นเดียวกัน

5.1.3 การคุ้มครองสิทธิในการติดต่อสื่อสาร (Privacy of Communication)

ตามกฎหมายบังคับโทษทางอาญาของไทย มีการให้ความคุ้มครองสิทธิในการติดต่อสื่อสารไว้เพียง 1 ข้อ ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 มาตรา 33 ที่กำหนดสิทธิความเป็นส่วนในเรื่องการติดต่อสื่อสารไว้ ซึ่งบัญญัติไว้แต่เพียงว่าผู้ต้องขังมีสิทธิได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อจากบุคคลภายนอก โดยเฉพาะทนายความ เท่านั้น

อย่างไรก็ตามมีการออกข้อบังคับกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการเยี่ยม การติดต่อของบุคคลภายนอกต่อผู้ต้องขัง และการเข้าดูกิจการหรือติดต่อการงานกับเรือนจำ พ.ศ. 2547 ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 ในข้อ 13 ที่กำหนดว่า

“ผู้ได้รับอนุญาตให้เยี่ยมหรือติดต่อกับผู้ต้องขัง ต้องพูดภาษาไทย และออกเสียงให้ดังพอที่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมอยู่ ณ ที่นั้น ได้ยิน จะพูดภาษาอื่นได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

ในกรณีเรือนจำจัดให้เยี่ยมหรือติดต่อกับผู้ต้องขังโดยการพูดคุยผ่านเครื่องมือสื่อสาร ผู้ได้รับอนุญาตให้เยี่ยมหรือติดต่อจะต้องยินยอมให้พนักงานเจ้าหน้าที่ฟังการสนทนา บันทึกเสียง และตัดการสื่อสาร หากเห็นว่าข้อความที่สนทนาเป็นไปโดยไม่เหมาะสม”

ข้อกำหนดดังกล่าวเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพในความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องขังในการที่จะติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นเกินสมควร เนื่องจากการที่บุคคลภายนอกจะเข้าเยี่ยมผู้ต้องขังได้จะต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่อย่างเคร่งครัดอยู่แล้ว และยังมีข้อกำหนดเกี่ยวกับสถานที่ที่จัดให้มีการเยี่ยมต้องเป็นสถานที่ที่ท่าเรือนจำจัดไว้เท่านั้น ซึ่งอยู่ในสายตาของเจ้าพนักงานเรือนจำอย่างใกล้ชิดอยู่แล้ว การที่ผู้ต้องขังได้มีโอกาสพบปะและสนทนากับบุคคลผู้มาเยี่ยม ซึ่งอาจเป็นญาติหรือคนใกล้ชิด ได้มีโอกาสสนทนาซึ่งกันและกันในช่วงเวลาอันจำกัด ย่อมไม่มีเหตุอันสมควรที่เจ้าพนักงานเรือนจำจะต้องรับรู้ข้อความการสนทนานั้น อันถือเป็นการละเมิดสิทธิส่วนตัวของผู้ต้องขังเกินสมควรโดยใช่เหตุ

นอกจากนี้การเยี่ยมผู้ต้องขังป่วย แม้จะมีข้อบังคับกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยการเยี่ยมการติดต่อของบุคคลภายนอกต่อผู้ต้องขัง และการเข้าดูกิจการหรือติดต่อการงานกับเรือนจำ พ.ศ. 2547 กำหนดให้สิทธิพิเศษไว้ แต่ก็ยังมีลักษณะเป็นข้อกำหนดที่มีความเคร่งครัดมากเกินไป กล่าวคือผู้ที่ได้รับประโยชน์ตามข้อบังคับฉบับนี้ให้สิทธิเฉพาะผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยอาการหนักเท่านั้นที่จะได้รับการเยี่ยมอย่างใกล้ชิด ทั้งยังกำหนดเวลาเยี่ยมได้เพียงครั้งละไม่เกิน 30 นาทีเท่านั้น ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าระยะเวลาดังกล่าวไม่เพียงพอสำหรับการเยี่ยมผู้ต้องขังที่อยู่ในอาการเจ็บป่วย

5.1.4 การคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเรื่องการอยู่หรือพักอาศัย (Territorial Privacy)

ตามกฎหมายไทยได้จำกัดสิทธิเสรีภาพในความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องขังในการพักอาศัยไว้ค่อนข้างมาก ซึ่งกำหนดให้เจ้าพนักงานเรือนจำจะต้องใช้อำนาจในการสั่งให้ผู้ต้องขังขึ้นเรือนนอนและออกจากเรือนนอนเป็นเวลาตามที่กำหนดไว้ คือ ผู้ต้องขังจะต้องอยู่ในเรือนนอนตั้งแต่ 18.00 น. – 6.00 น. เท่านั้น นับเป็นเวลา 12 ชั่วโมง ทั้งนี้ได้มีการคำนึงถึงขนาดที่พักอาศัยของผู้ต้องขังประกอบด้วย ซึ่งหากพิจารณาประกอบกับสถานที่ที่จัดเป็นเรือนนอนของผู้ต้องขังซึ่งมีลักษณะคับแคบและแออัดอย่างมาก โดยพื้นที่เรือนนอนมีความเบียดเสียด ผู้ต้องขังจะต้องใช้ชีวิตอยู่ในสภาพเรือนนอนที่ไม่ได้มาตรฐานและแออัดเป็นเวลาถึง 12 ชั่วโมง ต่อ 1 วัน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมามากมาย

นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่ากฎหมายไทยส่วนใหญ่ก็มีความสอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติ แต่ก็เป็นเพียงการบัญญัติกฎหมายขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามหลักการสากลเท่านั้น ในทางปฏิบัติกลับพบว่าไม่สามารถดำเนินการใด ๆ ให้เป็นไปตามหลักการสากลได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะในเรื่องการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติ ทั้งที่มีกฎหมายบัญญัติรองรับไว้ก็ตาม

5.1.5 การคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเรื่องการเก็บรักษาทรัพย์สินส่วนตัวของผู้ต้องขัง

จากการศึกษาพบว่ากฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันของไทยยังไม่มี ความชัดเจนและยังไม่สอดคล้องกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังคดีอาญา ทั้งนี้ เนื่องจากสิ่งของทุกชนิดของผู้ต้องขังที่นำเข้ามาในเรือนจำจะต้องผ่านเข้ามาทางเจ้าพนักงานเรือนจำซึ่งหากเป็นของที่ไม่ได้รับอนุญาตให้นำเข้ามาก็อาจถูกริบเสีย หรือถูกทำลาย และไม่มีที่สำหรับให้ผู้ต้องขังเก็บรักษาทรัพย์สินใด ๆ ได้อย่างปลอดภัย ผู้ต้องขังแต่ละคนจะมีเพียงล็อกเกอร์ที่ใช้สำหรับเก็บสิ่งของได้เล็กน้อย มีขนาดประมาณ 30×50×50 เซนติเมตร ซึ่งวางได้เพียงของใช้ส่วนตัว เช่น เสื้อผ้าไม่กี่ชุด ชันอาบน้ำ กล่องสบู่ แปรงสีฟัน และของใช้ส่วนตัวเล็กน้อยเท่านั้น นอกจากนี้ หากเป็นสิ่งของมีค่าที่ผู้ต้องขังได้นำติดตัวมาด้วยในเวลาแรกรับ เจ้าพนักงานเรือนจำจะจัดเก็บไว้ให้ แต่ก็ไม่มีข้อกำหนดใดระบุไว้ในเรื่องการรักษาทรัพย์สินของผู้ต้องขังไว้อย่างปลอดภัยและให้จัดทำรายการทรัพย์สินโดยผู้ต้องขังนั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้ เช่น ในข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังคดีอาญา

5.1.6 การคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเรื่องการใช้เวลาว่างส่วนตัว

ตามกฎหมายไทย มีกฎกระทรวงมหาดไทย ข้อ 71 ได้กำหนดเรื่องการออกกำลังกายของผู้ต้องขังไว้ว่า “คนต้องขังและคนฝากนั้น โดยปกติให้อนุญาตให้ออกเดินนอกห้องขัง หรือออกกำลังกายตามกำหนดเวลาและเขตซึ่งพัศดีเห็นควร ส่วนผู้ต้องขังอื่น เว้นแต่ระหว่างต้องโทษฐานผิด

วินัย ให้มีโอกาสพักผ่อนและจัดให้ออกกำลังกายตามสมควร” จะเห็นได้ว่ากรมราชทัณฑ์ของไทยก็ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการให้สิทธิแก่ผู้ต้องขังในด้านนี้ค่อนข้างมาก เนื่องจาก การให้ผู้ต้องขังได้ออกกำลังกาย มีเวลาพักผ่อนหย่อนใจ และทำกิจกรรมต่าง ๆ จะช่วยลดความตึงเครียดและปรับพฤติกรรมของผู้ต้องขังให้มีสุขภาพจิตและอารมณ์ที่ดี และเป็นการฝึกการอยู่ร่วมกันของคนหมู่มากเพื่อให้ผู้ต้องขังปรับพฤติกรรมให้เข้ากับคนในสังคมได้อย่างปกติ และเป็นการช่วยให้สุขภาพ อนามัยของผู้ต้องขังนั้นแข็งแรงสมบูรณ์อีกด้วย อันสอดคล้องและเป็นไปตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังตามมาตรฐานสากล แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายของไทยมิได้มีการกล่าวถึงเรื่องการกำหนดให้ผู้ต้องขังได้มีเวลาว่างหรือเวลาพักผ่อนทำกิจกรรมส่วนตัวไว้แต่อย่างใด ทั้งนี้ ปล่อยให้เป็นไปตามรูปแบบของผู้ต้องขังแต่ละคนในการดำรงชีวิตประจำวันภายในเรือนจำนั้น ๆ ซึ่งต้องอยู่ภายในกรอบกำหนดเวลาที่ทางเรือนจำแต่ละแห่งกำหนดให้ทำกิจกรรมในแต่ละช่วงเวลาเท่านั้น

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากที่ได้ทำการศึกษามาแล้ว ผู้เขียนขอเสนอแนวทางเพื่อลดปัญหาและอุปสรรคดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ต้องขังได้รับการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพมากยิ่งขึ้นและใกล้เคียงกับหลักการสากลและนานาชาติประเทศเท่าที่จะเป็นไปได้ ดังต่อไปนี้

5.2.1 ข้อเสนอแนะในเรื่องการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลส่วนตัว (Information Privacy) ผู้เขียนเห็นว่า การมีบทบัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังในด้านคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ต้องขังนั้นมีความสำคัญและสมควรได้รับการบัญญัติให้มีขึ้น ตัวอย่างเช่น บทบัญญัติที่ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ยอมเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของผู้ต้องขังต่อบุคคลทั่วไปภายนอกหรือนำไปใช้ในการอย่างอื่นที่ไม่เกี่ยวกับประโยชน์ในการบังคับโทษแก่ตัวผู้ต้องขังนั่นเอง ซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลนั้น อาจกล่าวโดยเฉพาะได้แก่ ข้อมูลการต้องโทษ ข้อมูลการกระทำความผิด ประวัติอาชญากรรม ข้อมูลการรักษาพยาบาลของผู้ต้องขัง ตลอดจนข้อมูลต่าง ๆ ที่จะไม่เป็นผลต่อผู้ต้องขังภายหลังจากพ้นโทษออกไปแล้ว และมีบทบัญญัติในการรับรองสิทธิผู้ต้องขังสำหรับการเข้ารับการฝึกอบรม ฝึกอาชีพ และการเข้าศึกษาต่าง ๆ ควรมีการออกใบเกียรติคุณ หรือประกาศนียบัตร ไว้ให้แก่ผู้ต้องขังโดยไม่มีการระบุว่า การฝึกอบรมนั้นกระทำในเรือนจำสำหรับผู้ต้องขัง เช่นนี้ย่อมจะทำให้กระบวนการบังคับโทษทางอาญาของประเทศไทยสามารถให้ความคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลได้ดียิ่งขึ้น

5.2.2 ข้อเสนอแนะในเรื่องการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวในชีวิตร่างกาย (Bodily Privacy) ผู้เขียนมีความเห็นว่าการจะแก้ไขปัญหาในเรื่องการละเมิดสิทธิเสรีภาพในความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องขังอันเกี่ยวกับชีวิตร่างกายได้นั้น ต้องไม่มีกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานเรือนจำใช้ดุลพินิจในการที่จะปฏิบัติการลงโทษผู้ต้องขังได้เอง แต่ทั้งนี้ เจ้าพนักงานเรือนจำคงมีสิทธิควบคุมตัวไว้เพื่อรอการพิจารณาวินิจฉัยลงโทษทางวินัยแก่ผู้ต้องขังนั้นต่อไป โดยผู้เขียนขอเสนอว่าควรมีการวินิจฉัยโดยคณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยความผิดและมีการตรวจสอบข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าว มีการรับฟังพยานหลักฐานและบันทึกข้อความที่เจ้าพนักงานเรือนจำได้จัดทำขึ้นประกอบการพิจารณาวินิจฉัยความผิดนั้นว่าสมควรลงโทษทางวินัยแก่ผู้ต้องขังนั้นหรือไม่ ประการใด การปฏิบัติเช่นนี้ย่อมจะก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ต้องขังในอันที่จะได้รับความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในชีวิต ร่างกาย การถูกทรมาน หรือการลงโทษที่ไม่เป็นธรรมจากการใช้อำนาจโดยมิชอบของเจ้าพนักงานเรือนจำ และเป็นการลดข้อครหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานเรือนจำไปในทางที่มิชอบ อีกทั้ง ยังทำให้กระบวนการดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นขั้นตอนที่สามารถตรวจสอบถึงความชอบธรรมได้มากยิ่งขึ้น

5.2.3 ข้อเสนอแนะในเรื่องการคุ้มครองสิทธิในการติดต่อสื่อสาร (Privacy of Communication) ผู้เขียนเห็นว่าการทำหน้าที่ตรวจตราของเจ้าพนักงานเรือนจำก็ถือว่าเป็นการอันจำเป็น แต่ทั้งนี้จะต้องไม่เป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขังโดยไม่มีเหตุผลเพียงพอ เช่นในเรื่องของการบังคับให้เจ้าพนักงานเรือนจำต้องรับรู้ถึงการสนทนาระหว่างผู้ต้องขังกับผู้ที่มาติดต่อเยี่ยมหรือการตรวจตราจดหมายของผู้ต้องขัง โดยมีการเปิดอ่านข้อความก่อนส่งให้ผู้ต้องขังหรือส่งออกนอกเรือนจำนั้น ผู้เขียนเห็นว่าเป็นการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องขังอันเกี่ยวกับเรื่องการติดต่อสื่อสารมากเกินไปจนสมควร การตรวจตราภายนอกเพื่อประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัยของเรือนจำก็เพียงพอแล้ว เช่น กรณีที่ผู้มาติดต่อขอเยี่ยมผู้ต้องขัง กฎหมายได้กำหนดว่าจะต้องจัดให้เยี่ยมเฉพาะในสถานที่ที่ทางเรือนจำกำหนดไว้เท่านั้น ซึ่งมีเจ้าพนักงานเรือนจำดูแลอยู่ก็น่าจะเป็นการเพียงพอแล้ว ไม่จำเป็นต้องถึงขนาดกำหนดให้เจ้าพนักงานเรือนจำจะต้องได้รับรู้ข้อความในการสนทนานั้น ๆ ด้วย ส่วนในเรื่องการส่งจดหมายนั้น เพียงแต่เจ้าพนักงานตรวจตราภายนอกก็เพียงพอแล้วไม่มีความจำเป็นอย่างใดที่จะต้องเปิดอ่านข้อความในจดหมายนั้น ทั้งนี้อาจมีข้อยกเว้นสำหรับนักโทษเด็ดขาดในความผิดร้ายแรงซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยต่อสังคมและประเทศชาติ อันเป็นการใช้เหตุผลเพื่อรักษาความสงบในเรือนจำและความปลอดภัยของประเทศชาตินั้นเอง โดยเป็นไปตามแนวทางเดียวกับกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และประเทศสหรัฐอเมริกา และนอกจากนี้ผู้เขียนเห็นว่าสมควรมีการยกเลิกข้อบังคับกรมราชทัณฑ์

ว่าด้วยการเยี่ยม การติดต่อของบุคคลภายนอกต่อผู้ต้องขัง และการเข้าดูกิจการหรือติดต่อการทำงานกับเรือนจำ พ.ศ. 2547 ในข้อ 13 เสีย

ส่วนในเรื่องการเยี่ยมผู้ต้องขังป่วยนั้น ผู้เขียนขอเสนอว่าควรมีการแก้ไขปรับปรุงข้อบังคับกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยการเยี่ยมการติดต่อของบุคคลภายนอกต่อผู้ต้องขังและการเข้าดูกิจการหรือติดต่อการทำงานกับเรือนจำ พ.ศ. 2547 ในข้อ 30 โดยใช้คำว่า “ผู้ต้องขังที่เจ็บป่วย” แทนคำว่า “ผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยอาการหนัก” และการกำหนดเวลาให้เข้าเยี่ยมผู้ต้องขังป่วยตามข้อ 31 ควรกำหนดค่าให้เป็นดุลพินิจของผู้อำนวยการพัฒนสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ หรือผู้บัญชาการเรือนจำโดยกำหนดตามควรแก่กรณีแห่งความจำเป็นและพิจารณารายงานของแพทย์หรือเจ้าหน้าที่พยาบาลประจำสถานพยาบาลนั้นประกอบ น่าจะทำให้เกิดความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

5.2.4 ข้อเสนอแนะในเรื่องการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเรื่องการอยู่หรือพักอาศัย (Territorial Privacy) ผู้เขียนมีความเห็นว่าการตรวจตราสถานที่คุมขังอย่างสม่ำเสมอโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อทำให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบการตรวจเยี่ยมอย่างเป็นระยะ ๆ นั้น ย่อมจะเป็นการสร้างมาตรการที่มีประสิทธิภาพรูปแบบหนึ่งในการต่อต้านการกระทำละเมิดหรือการอันมิชอบจากเจ้าหน้าที่ ตามที่คณะกรรมการเพื่อป้องกันการทรมาน (CPT) ระบุว่า “ส่วนสำคัญของการกำหนดให้มีการเยี่ยมเรือนจำแต่ละแห่งเป็นประจำโดยองค์กรอิสระ (คณะกรรมการตรวจเยี่ยม หรือผู้พิพากษาที่กำกับดูแล) ทำให้สามารถรับรู้ข้อร้องเรียนจากผู้ต้องขัง และได้ตรวจตราสถานที่คณะกรรมการเหล่านี้ยังสามารถแสดงบทบาทสำคัญในการเชื่อมความแตกต่างที่เกิดขึ้นระหว่างฝ่ายบริหารเรือนจำและผู้ต้องขังที่ให้ข้อมูลหรือผู้ต้องขังทั่วไป

นอกจากการแก้ปัญหาเบื้องต้นดังกล่าวแล้ว ผู้เขียนยังมีความเห็นว่ ปัญหาประการสำคัญในการให้ความคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเรื่องการอยู่หรือพักอาศัยแก่ผู้ต้องขังนั้น ยังมีสาเหตุหลักมาจากความคับแคบ สถานที่ที่มีไม่เพียงพอที่จะรองรับจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังนี้ การลดปัญหาดังกล่าวอีกทางหนึ่งนั้น ผู้เขียนจึงขอเสนอมาตรการลงโทษอย่างอื่นแทนการลงโทษจำคุก เพื่อลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำด้วย

5.2.5 ข้อเสนอแนะในเรื่องการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเรื่องการเก็บรักษาทรัพย์สินส่วนตัวของผู้ต้องขัง เนื่องจากกฎหมายของไทยในส่วนนี้ ยังมีความไม่เหมาะสมดังที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่ ควรจะมีการแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติในเรื่องการเก็บรักษาทรัพย์สินส่วนตัวของผู้ต้องขังให้มีความสอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังคดีอาญา (Standard of minimum Rule for the Treatment of Prisoners) ซึ่งวางหลักเกณฑ์ไว้ว่าหากเป็นสิ่งของมีค่าที่ผู้ต้องขังได้นำติดตัวมาด้วยในเวลาแรกรับเข้าพนักงานเรือนจำจะจัดเก็บไว้ให้ โดยทรัพย์สินดังกล่าวจะถูกเก็บรักษา

ไว้ในที่ปลอดภัยและมีการจัดทำรายการทรัพย์สินของผู้ต้องขังในเวลาแรกจับตัวหรือมีการนำทรัพย์สินใด ๆ เข้ามาภายในเรือนจำโดยให้ผู้ต้องขังนั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้ จนกว่าจะมีการปล่อยตัวผู้ต้องขังเมื่อพ้นโทษ ซึ่ง เป็นมาตรการที่มีความเหมาะสมและยุติธรรม อันจะเป็นการรับรองและคุ้มครองสิทธิส่วนตัวเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ต้องขังได้ดียิ่งขึ้นอีกระดับหนึ่ง

5.2.6 ข้อเสนอแนะในเรื่องการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเรื่องการใช้เวลาว่างส่วนตัวจากการที่ได้ศึกษาค้นคว้ามานั้นทำให้ทราบว่ามาตรการในการให้ความคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเรื่องการใช้เวลาว่างส่วนตัวของไทย แทบจะไม่ใช่ปัญหาและค่อนข้างที่จะมีความสอดคล้องกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังคดีอาญา ทั้งนี้ เนื่องจากกรมราชทัณฑ์ของไทยก็ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการให้สิทธิแก่ผู้ต้องขังในด้านนี้ค่อนข้างมาก แต่อย่างไรก็ตาม เรือนจำบางแห่งก็ยังอาจให้การรับรองสิทธิแก่ผู้ต้องขังได้อย่างไม่เต็มที่เช่นในเรือนจำที่ได้รับการพัฒนาแล้ว จึงสมควรให้ผู้ต้องขังในเรือนจำ ทัณฑสถานทุกแห่งได้รับโอกาสและการรับรองสิทธิอย่างเท่าเทียมและเสมอภาคกัน โดยการจัดให้มีสิ่งบริการสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจและการใช้เวลาว่างของผู้ต้องขังให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้ต้องขังในระยะยาว ตลอดจนภายหลังเมื่อพ้นโทษแล้วสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุขและเป็นพลเมืองที่ดีในสังคม